

УДК: 323.1(=163.41)"19/20"(049.32)
322(497.11)"19/20"(049.32)
94(=163.41)"19/20"(049.32)
93/94:929 Раковић А.(049.32)

Теолошки погледи / Theological Views
Година / Volume L
Број / Issue 1/2017,
стр. / pp. 185–198.

ХРИШЋАНСКИ РОДОЉУБИВИ ОПТИМИЗАМ И РЕАЛИЗАМ ДР АЛЕКСАНДРА РАКОВИЋА

Александар С. Живковић*
Специјална болница за
цереброваскуларне болести
„Свети Сава“,
Београд

Апстракт: У овом раду се разматра вјерско-политичка и културно-историјска хроника коју је током 2013–2016. водио др Александар Раковић. Указује се да је основно Раковићево полазиште хришћански оптимизам, који не представља слијећу вјеру у „правилан“, непрописан ток историје, већ став повјерења у милост Божију која нам омогућава да искрено и истrajно радимо на социјалном и сјасењу ближњих. Ошуда се у свом присицу националном васпитању данашњих нараштаја Раковић сурово представља индоктринацији песимизмом, која, хришћански саљедана, није ништа друго до организована небрија за ближње. Истакнути су значајни Раковићеви прогори, који се у овом захтевном жанру хронике, без шемелних знања тешко постижу. Посматрајући интелектуални ангажман др Александра Раковића као усамљен у нас, представљају се и нека од кључних питања могућности реализовања његових идеја.

Кључне речи: хришћански оптимизам, национално васпитање, Црква и друштво, Александар Раковић.

„Посветимо се уједињењу. Ширимо идеју гласом и пером.“

Александар Раковић

Пред нама је врло занимљива књига др Александра Раковића (1972) *Историја, вера, политика* која обухвата његове напise у Пра-

* nvujisiczivkovic@gmail.com.

вослављу – новинама Српске Патријаршије у периоду 2013–2016. године, и један необјављени, веома значајан за целу књигу чланак из кога смо узели мото овог осврта – приказа. Наш осврт на књигу коју су објавили *Ошачник, Православље и Бернар* (2016) намијењен је прије свега младим светосавцима, чији је Александар Раковић неуморни сарадник, па због тога неће моћи да избјегне повремено, „васпитно-поучителни“ тон, за који се унапријед извињавамо читаоцима. У том смислу, осврт неће бити много од користи др Александру Раковићу, али обећавамо да га нећемо поштедети питања, полемичких ставова, па и захтијева које постављамо пред њега.

Прије него што пређемо на преглед богате садржине књиге, желимо да констатујемо да њен жанр – вјерско-политичка и културна хроника у централном црквеном гласилу – потпуно оправдава објављивање сабраних написа у виду књиге. Због тога може да се каже да је, на извјестан начин, коаутор књиге уредник *Православља*, отац др Александар Ђаковац, који је од новина Српске Патријаршије начинио један пријекто потребан интелектуални лист, утолико потребнији послје укидања славне журналистичке традиције *НИН*-а (заједничким гријехом Коштунице и Тадића); и утолико боље што излази под окриљем Цркве. Друго је питање да ли овако конципиран лист одговара ширим мисијским потребама Цркве; као дугогодишњи лекар у Болници „Свети Сава“ аутор овог осврта увјерио се да на пацијенте којима су неуморно ширили *Православље* сада упокојене проте Благоје Крупниковић и Периша Вранић, имају велику терапијску моћ, на примјер, текстови Светог Серафима Саровског – „Разговори с Мотвиловим“ и слични садржаји. Но, да је нашој Цркви потребан један интелектуални лист који ће да претреса друштвене и културне проблеме са православно-хришћанског гледишта, по нама, је неупитно. Потписани је као шеснаестогодишњак, средином осамдесетих година, упутио писмо уреднику *Православног мисионара*, тада јрм. Иринеју (Буловићу), насловио га „Не езоповским језиком“ и потписао крштеним иницијалима Ж. Ж. – по ђеду Живаљу. У том писму смо се залагали да Црква проговори о битним друштвеним питањима конкретним, а не „заобилазним“, „метафоричким“ језиком. На наше изненађење уредник, који је тада у *Мисионару* објављивао бриљантна тумачења Светог Јеванђеља по Матеју – дежурни скрибомани који га оптужују за малу научну продукцију, заиста, „не знају шта раде“ – објавио је неизмјењено то писмо. Касније, када смо имали прилике да слушамо бројне неодмјерене изјаве црквених званичника, често смо се питали да ли смо ми и уредник погрешили што смо написали, односно објавили то

писмо, да ли је, ипак, требало остати при „езоповском језику“? Сада нас је др Александар Раковић успокојио.

Још једна напомена: колика се промјена у начину изражавања у Цркви сада види показују Раковићеви текстови упоређени са онима које је својевремено у *Православљу*, потписан као Јосиф Љубицки, објављивао Максимилијан Еренрајх, врстан зналац 12 језика, уредник најзанимљивије рубрике – избора из стране штампе у *НИН*-у, као књижевник познат под српским именом Карло Остојић (1921–2003), који је као Јеврејин и Србин, који је чудом преживио Други свјетски рат, знао врло добро све оно што зна и др Раковић. (Било би лијепо објавити све текстове из *Православља* Јосифа Љубицког.)

Оно што одмах плијени пажњу у написима др Александра Раковића јесте његово примарно одријећење у предговору, како каже, „ангажоване књиге“, као „јасно исказани став српског родољуба против империјализма и сегрегационизма“ (стр. 11), а за (ре) интеграцију Србије, Републике Српске, Црне Горе и Македоније у „јединствену интегративну целину, верски, етнички, културно и историјски блиских народа и држава“ (стр. 12–13). Тај став поткријепљен је позивањем на „урођено“ српско родољубље наших елита, које Раковић показује на примјерима Николе Тесле и Иве Андрића. Разумије се да је онај дио наше медијско-експертске сцене који се самопрогласио елитним, и који се заиста, како би социолози то рекли, репродукује као елита, данас далеко од родољубивог става, а тиме и од човјекољубивог! То, међутим, не представља главну опреку Раковићевог родољубља. И прије него што покажемо тешкоће које га заиста прате, желимо да нагласимо његове битне одреднице. Ван сваке је сумње да по свом неуморном труду – др Александар Раковић – представља образац рада на националном васпитању који је дао Јован Цвијић, мада се, разумљиво, у многим виђењима узрокованим различитим историјским околностима, разликује од Цвијићевог нараштаја. Постоји ту једна суштинска разлика у односу на посветовњачену генерацију српских интелектуалаца из доба стварања Југославије, а то је Раковићев хришћански оптимизам и реализам.

Бити хришћански оптимист не значи имати слијепу вјеру у „правилан“ ток Историје, било да вјерујете у свемогући „Прогрес“, било у неког геополитичког месију, што је можда најраширенија јерес нашег доба. То – бити хришћански оптимист – значи управо супротно – с повјерењем у милост Божију истрајно и рационално радити на сопственом и спасавању ближњих. Без тога не помажу ни лијепо озидани храмови, фино одштампани часописи, још мање по-

литичке бравуре и идентитетске инсценације. На примјер, за вријеме 26 година „мудре власти“ Мила Ђукановића над Црном Гором, стопа природног прираштаја опала је три пута. Или, један бошњачки интелектуалац написао је прије двије године на сајту Исламске заједнице БиХ: „Никада ми Бошњаци нисмо боље стајали у смислу признавања идентитета (народности и језика) и никада у историји нисмо горе живјели.“

Управо они који су, како Раковић пише, водили „монструозну до гротескне“ сатанизацију Срба током деведесетих година сада већ прошлог стољећа, оставили су нам у наслијеђе и читав систем индоктринације националним песимизмом који, хришћански сагледан, није ништа друго до организована небрига за ближње и, по нама, ту би требало тражити један од најдубљих разлога демографске кризе и масовног „одлива мозга“ који нас погађају. Иако може да се учини излишно, па чак и нарцисоидно, напомена Раковићева да о темама о којима пише интезивно разговара с кћерком Тамаром, то јесте у ствари веома значајан – прави пут и показатељ како се национално васпитање (које увијек полази од породичног) може употребити као стратегија отпора споља организованој масовној индоктринацији омладине.

Задржимо се мало на питању оптимизма и песимизма. Угледни и темељни загребачки публициста Дарко Худелист, објавио је недавно у београдском *Недељнику* серију чланака у којима подцртава разлику између оптимизма који је носио младе кадрове РК Цркве у Хрвата у комунистичкој Југославији, за разлику од дубоког песимизма (све до суицидалних идеја) Добрице Ћосића и круга Симиноваца. Спољне разлике ових двају различитих расположења, Худелист објашњава тиме што су хрватски католици имали центар у иностранству, док је, са друге стране, српска млада интелигенција већ била разочарана у културни образац и неслободу емитовану из Москве као центра „пролетерског интернационализма“. С обзиром на утицај Симиноваца и лично Добрице Ћосића на врхове Српске Цркве, Худелистови прилози могли би да се схвате и као свједочанство о томе да је песимизам владао и Српском Црквом и у доба комунизма.

Ништа, међутим, није даље од истине и било би веома опасно да се таква историјска слика поунутри. И међу епископатом, и клиром, и лаицима блиским СПЦ владао је баш дух здравог хришћанског оптимизма. Сјетимо се само, уз ризик да многе значајне личности пропустимо, жртве за јединство и опстанак Цркве Светог Патријарха мученика Гаврила Дожича, Владика исповједника Св. Варнаве (Настича), Арсенија (Брадаревића) и Василија (Костића),

упорних и несаломивих епископа који су дјеловали у готово немогућим условима – Митрополита загребачког Дамаскина и Епископа горњокарловачког Симеона, до Владике браничевског Хризостома (Војиновића) који је на коцку стављао и спасење своје душе да би кроз сарадњу са властима очувао „тихи глас“ *Православној мисионара*, а тиме и сачувао богомољачки покрет, па и „регрутовање“ часних свештеника, монаха и особито сестара монахиња које су очувале наше манастире у доба комунизма.

И тако све до недавно упокојеног Митрополита Николаја (Мрђе) који је од ђачких дана био трн у оку властима, али је својом кротком смирености успјевао да прође „сито и решето“ и „свему буде наредан“ – и највећим успјесима и највећим падовима Српске Цркве.

Од клирика само да споменемо несаломиви оптимизам, највећег српског црквеног историчара (чијој рехабилитацији А. Раковић посвећује посебан чланак) професора проте Радослава Грујића, дивног покретача *Православља* проту Милисаву Протића, проту Душана Кашића и нама у најживљој успомјени проту професора Лазара Милина. Могло би се поменути пуно лаика у овом контексту, само ћемо се сјетити Ристе Грђића, који је маестрално средио црквене финансије у немогућим условима (в. његове *Успомене*, 2002), својеврсне тематске претече др Раковића у нашој црквеној науци и публицистици, Љубомира Дурковића Јакшића и Јована Олбину, легендарне чуваре патријаршијског духовног блага Ђираковића и Душанића, који су непогријешиво процјењивали ко том благу прилази из часних побуда, а ко због научничке сујете и, нажалост, прерано упокојеног др Слободана Милеуснића. Таквих лаика, који су у унутрашњости радосно подносили можда и већи притисак, било је у свим епархијама. Најзад, интелигенција која је Цркви била на услузи није била сачињена само од Симиноваца. Ту је постојано био са читавом породицом небески сликар Коста Брадић, велики глумци Славко и Никола Симић, вјечити младић и велики протонеимар Пеђа Исус (др Ристић), предузимљиви Милић Станковић од Мачве и многи други... Не заборавимо реалног оптимисту и великог научника академика Димитрија Богдановића, затим академика Радована Самарцића, недавно упокојеног академика Драгољуба Живојиновића, и, Богу хвала, још активне на најделикатнијим црквеним и националним задацима академици Владимир Стојанчевић, Динко Давидов, Димитрије Стефановић, Мирјана Живојиновић...

Др Раковић сасвим оправдано износи тезу да је у једном тренутку у историји између два свјетска рата под краљем А. Карађорђевићем, стицајем околности – уједињења Српске Патријаршије,

присуства средишта Руске Заграничне Цркве у Сремским Карловцима, и са друге стране, бољшевичком разарању Руске Цркве и великој катастрофи малоазијских и константинопољских Грка, наша држава била стуб Православља. Ако се узме у обзир све ово што смо напред изнијели, и, наравно, свеправославно зрачење Светог Аве Јустина Ћелијског, и истовремено октроисан положај Православља у „совјетском лагеру“ и Грчке Цркве под војном хунтом, можда би се могло размишљати о тези да је Српска Црква (не и југословенска држава!) уз православну дијаспору и у једном послеријатном периоду била стуб Православља. Ако има основа да се о томе говори, то никако не би требало мијешати са актуелним, по нама, провинцијалним, у негативном значењу те ријечи, схватањима да је сада улога СПЦ да буде неки мост између Рима и Москве, с једне, и Москве и Цариграда, са друге стране.

Најзад, када је ријеч о томе да не треба да поунутримо слику о некаквом песимизму унутар Српске Цркве, мислимо да је значајна једна епизода из деведесетих година. Током НАТО бомбардовања 1999. године Добрица Ћосић је (в. његов *Дневник*) дошао на идеју да треба капитулирати и да је најбоље да Патријарх Павле позове на капитулацију. С том идејом отишао је једног јутра у прољеће те године код Светог Патријарха. Патријарх Павле је дијелио Ћосићеву забринутост за судбину народа и држава, али му је објаснио да по црквеном учењу није капитулација кад се подлегне под моћницима, а очува супстанца за хришћански отпор силницима.

Каптолски колодвори

Написи др Александра Раковића *Историја, вера, политика* подијељени су у десет цјелина: 1) Сто година Првог светског рата, 2) Геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ и намера Римокатоличке цркве у Хрвата да канонизује кардинала Алојзија Степинца, 3) Постјугословенски простор и верска питања у геополитичким одмеравањима, 4) Међуверски дијалог у Републици Србији и иностранству, 5) страдање хришћана на Блиском истоку и Северној Африци пре и после „арапског пролећа“, 6) Руски свет и нови државно-црквени изазови, 7) Остале савремене верске и политичке теме, 8) Личности, 9) Филм и 10) Прикази. Како је др Раковић и докторирао и приредио монографију (2011): *Рокенрол у Југославији*

1958–1968: изазов социјалистичком *грушћиву*, за омладинску мисију веома су значајни његови прикази ријетких, домаћих филмова о Првом свјетском рату и српском средњем вијеку. Наиме, мислимо да наше младе генерације треба да науче да је композиција Станислава Биничког „Марш на Дрину“ била проскрибована у социјалистичкој Југославији, све док Иво Андрић 1961. није тражио да се изведе приликом уручивања Нобелове награде у Стокхолму, њему лично. Такође, садашње генерације катихета, учитељица и учитеља и других, треба да знају да су наше генерације у млађим разредима (потписани је 1968. годиште) обавезно у школи гледале „Чудотворни мач“ Војислава Нановића са прелијепим Радетом Марковићем, филм који с добрим разлозима хвали др Раковић. Од великог културно-васпитног значаја је и Раковићева „рехабилитација“ и гледање у патриотском кључу оспораваних филмова с тематиком из Првог свјетског рата „Свети Георгије убија аждаху“ и „Чарлстон за Огњенку“, такође, и његово указивање на значајну бугарску продукцију филмова са националном средњовјековном тематиком.

Не може довољно да се нагласи допринос аутора упознавању са страдањем хришћана Месопотамије, Сирије и Египта, али и Либије и Туниса. Тиме је испунио, не само молитвено, дуг према хришћанима од којих смо настали, како је то истакао Свјатејши Патријарх Иринеј у Божићној посланици 2014. године. Сувишно је напомињати, али ћемо то ипак учинити да бисмо истакли вриједност ове књиге, да о теми страдања древних хришћана Блиског истока Раковић пише обавјештеније и компетентније него било ко у нас.

Теме о ревизији историје Првог свјетског рата, геноциду у НДХ и намјери Цркве у Хрвата да канонизује Степинца, као и о Руском свијету (Свјатаја Рус), могле би се подвести под заједнички назив „Освета Аустрије“. Тако је и са аустрофилским ресентиманом историчара и политичара ревизиониста (Раковић то добро приказује на примеру концерта Бечке филхармоније на Видовдан 2014. године у Сарајеву), и одмах као супротан примјер даје страховиту слику страдања Шапца у Првом рату, да би само десет година од његовог завршетка уз помоћ Срба за 150 католичких душа тога града била подигнута Црква Свете Ане; тако је и са некадашњом Малорусијом (облашћу аустријске Галиције и још неких крајева садашње западне Украјине) које су постале језгро антируски пројектованог украјинског идентитета у земљи у којој је, упозорава Раковић, 48% русофоног становништва; тако је, најзад, са шовенским гигањима Цркве у Хрвата. Мада је великоукрајински пројекат, ка-

ко то показује Раковић, плод совјетски (лењинистички), јасно је да и уз ту истину он представља један од рукаваца привидно покојног аустријског царства.

У аустријску грађевину била је уткана и ватиканска нада и политика према Балкану у последица два вијека. Зато се Раковићев приједлог (ре)уједињења не може прихватити ни као замисао, ако се не нађе нека заједничка тачка између католичанства и православља на нашем простору. Она је битна и због српско-хрватских сусједских односа, и због односа према геноциду над Србима у НДХ као једној конститутивној одредници српског идентитета насталој, нажалост, у 20. вијеку, и због завичајности бројног становништва Србије и Српске; на крају, због легитимног присуства католика на уједињеном простору који Раковић пројектује.

Нажалост, ту се срећемо са социо-патолошким феноменом који је најбоље описао филозоф и психоаналитичар Борис Буден у књизи *Кашћолски колодвор* (2002). Наиме, како се то „хрватска лисница у хрватском цепу“ претворила у „хрватски ороз на хрватској стројници“. Наравно да Католичка Црква у Хрвата (и у Хрватској, и како подвлачи др Раковић, још више у Босни и Херцеговини) одржава те „колодворе“, не презајући при томе ни од притиска на Ватикан. То се презентује и кроз сталну релативизацију Јасеновца и усташких злочина и заокружује залагањем за канонизацију кардинала Алојзија Степинца. Раковић је ту децидан: „Степинац не може бити светац. И тачка.“ Ту се Раковић не устеже да уђе у расправу са „младим теолозима“ (српским) који су склони да „прогледају кроз прсте“ Степинцу због наводног антикомунизма и „доброг држања“ пред судом и изнесе им примедбе. Такве примедбе су оправдане и љековите: нека „млади теолози“ оставе кардинала Степинца да одговара на питање: „Каине, гдје ти је брат“?

Наравно да дијалог Црква о Степинцу треба водити документовано, без залијетања, какво су направиле *Вечерње новости*, 10. априла 2016. године, тврдећи да је Степинац лично клао у Јасеновцу. Смирен дијалог и о најболнијим питањима јесте најбољи пут и у њему треба да учествују најбољи познаваоци материје, са наше стране утолико прије што дио Цркве у Хрвата игра на карту најконзервативнијих кругова у Католичкој Цркви који желе канонизацију Пија XII Пачелија. Исправно је примјетио др Милош Коковић у сртењском интервјуу *Недељнику*: „Није овде реч о Степинцу него о Пију XII.“ Зато је потписник ових редова био запањен када је прочитао канонисту др Зорана Чворовића и православног пу-

блицисту мр Владимира Димитријевића како тврде да је Пије XII већ светац у Католичкој Цркви (*Печаш*, 12. 06. 2015). Можете бити колико год хоћете против „екуменизма у Београдској патријаршији“, али не само ако претендујете да сте познавалац теме, за такве материјалне грешке губе се „др“ и „мр“ титуле. „Правовјерност“ не оправдава незнање.

Александар Раковић посебно указује на екстремизам Бискупске конференције БиХ и ту се не задржава само на недавном поређењу Блајбурга и Бања Луке, већ указује на пројекат укидања Републике Српске исте Бискупске конференције из октобра 2005. године за коју је добила подршку папе Бенедикта XVI. (Ми смо са своје стране указивали да нема суштинске разлике између канонизације Степинца и пројекта Бискупске конференције БиХ о беатификацији врхбосанског надбискупа Јосипа Штадлера.¹

Овде треба нагласити да су наши црквени конзервативци, став сасвим легитиман ако је, као што то Руси кажу „унутар црквене ограде“, глорификовали Бенедикта XVI упркос његовим антисрпским испадима. То су били пријем у приватну аудијенцију ноторног Марка Перковића Томпсона, картографске тврдње да још од кардинала Шепера зна да Хрватска није на Балкану (против тога је званично протествовао владика бачки) и „усрдне молитве“ на Степинчевом гробу баш на 70. годишњицу почетка геноцида (2011). Можда се папа Рацингер свим овим одуживао за гласање у конклави – кардинал Пуљић одушевљено је говорио да кад су кардинал Бозанић и он пришли тада новоизабраном Бенедикту XVI да му пољубе папски прстен, били поздрављени са: „Sempre fidei“ („Увијек вјерни“).

Али и укупним католичко-православним односима, Рацингер је учинио корак назад, избацујући из многобројних папских средњовјековних титула – баш ону која би за православне била прихватљива у, ако Бог да, обновљеном јединству вјере, наиме, титулу „патријарх Запада“ – због чега је званично протествовала Васељенска Патријаршија.

Пажњу, наравно, привлаче и друге минуциозно забиљежене чињенице у књизи др Раковића – као она о исповједи и предаји душе др Ибрахима Ругове кардиналу Сколи, и настојањима да се „докаже“ наводни албанско-католички карактер српских светиња на

¹ В. наш чланак „Најављена посјета папе Сарајеву и беатификација надбискупа Штадлера“, 21. 2. 2015, IntRes: <https://goo.gl/IRB6LS>.

Косову и Метохији. О томе и у другим дубинским темама црквене политике др Раковић је говорио у интервјуу Војиславу Лалетину који предлажемо да погледате.²

Постоји ту још једна ствар која се у нашој црквеној и друштвеној јавности слабо примјећује. Наиме, екуменски односи у Србији, уз сву грају друштвених мрежа, данас су знатно слабији него у доба Патријарха Павла. Тада смо имали редовне заједничке сусрете Светог Синода и Бискупске конференције Југославије (Међународне Бискупске конференције Св. Ђирила и Методија). Напрасним приједлогом папи те Бискупске конференције да је расформира, отворили су се многи проблеми, који дубоко задиру у положај католика у српским земљама, са правима барског надбискупа као примаса српског, као заједничкој тековини и Војисављевића и Немањића, потврђеној својевремено од књаза Николе Петровића.³ Несрећно поређење надбискупа Хочеваара, Степинца и Светог Владике Николаја, само је продубило тај јаз. Ипак, оглушивање папе Франциска о захтијеве бискупа Србије (и Косова?), Црне Горе и Македоније, са једне, и интервенција његовог нунција против тзв. Закона о вјерским слободама у Црној Гори (чије стварне намјере рашчлањује др Раковић у својој књизи) буде наду да ће се ти односи побољшати. Уосталом, то је наговјестио у свом последњем интервјуу наш велики интелектуалац коме се најмање може приписати слијепа вјера у Ватикан, академик Драгољуб Живојиновић.⁴

Остаје питање уграђивања искуства и сјећања на геноцид као конститутивни дио српске националне свијести. Др Раковић се тиме бавио у више написа, а ми бисмо посебно издвојили онај о страшном стратишту Шушњар код Санског Моста. Таквих стратишта је, нажалост, пуно, а још од „оца историје“ – Херодота – знамо да народ, као Атињани када су гледали трагедију „Пад Милета“, не воли да га неко потреса са несрећом. Да наше зло буде веће, најутицајнији медији не обиљежавају ни најзначајније комеморације: нпр. 70 година ослобођења Јасеновца, на коме је служио Патријарх

² „Evropa i Srbi – Srbi i religijski intervencionizam / Aleksandar Raković“, RTS Образовно-научни програм – Званични канал, 29. 8. 2016, IntRes: <https://www.youtube.com/watch?v=m76ggvUkB4g>.

³ В. наш текст „Шта се крије иза ‘саморасформирања’ Међународне бискупске конференције Св. Ђирила и Методија?“, 11. 4. 2014, IntRes: <https://stanjestvari.com/2014/04/11/александар-живковић-шта-се-крије-иза/>.

⁴ „Evropa i Srbi: Papa Frančesko Prvi i Srbi / akademik Dragoljub Živojinović“, urednik i voditelj: Vojslav Laletin; realizacija: Jelisaveta Janić; RTS Образовно-научни програм – Званични канал, 29. 10. 2016, IntRes: <https://www.youtube.com/watch?v=yGGeCok1ulw>.

са 20 архијереја, 22. априла 2015, када је први пут служена Служба Јасеновачким новомученицима није добила ни секунд у Другим дневнику РТС-а;⁵ историјска служба Васељенског Патријарха г. Вартоломеја и његов љековит говор у Јасеновцу, преношени су по изворима загребачке ХИНА-е, чак и на неким црквеним медијима, што је изазвало дипломатски скандал.

На генерацији историчара др Раковића јесте задатак да нађу праву мјеру у образовању о геноциду.

Изазови уједињења

Осим Игора Мандића, који је био вјечита опозиција у Титовој Југославији, и који се својим бритким далматинским говором још једини усуђује да каже неке непоречиве истине о јединству југословенских народа, и заиста једини има право да пјева оне дивне стихове (које су неки у лудости извиждали): „Ми стојимо постојано кано клисурине, проклет био издајица своје домовине!“ – данас имамо два обриса пројекта уједињавања. Један инспирисан Младом Босном Мухарема Баздуља и други заснован на православљу др Александра Раковића.

Раковић примећује да је српска национална идеја почела да се обнавља 1986, као реакција на зулум на Косову. За нас лично, то је почело после спаљивања конака Пећке Патријаршије 1981. као увода у потоње масовне демонстрације. За генерацију нашег оца то је од 1967. и Крлежине „Декларације о положају хрватског језика“. Раковићев професор, др Љубодраг Димић, актуализацију тог питања види у расцепу Комунистичке партије на дуготрајном састанку Извршног бироа 1962. (Књ. *Историографија под надзором*). Могли бисмо да идемо даље уназад, од стављања Слободана Јовановића на чело Српског културног клуба 1938, па преко полемике Црњански – Крлежа, још прије проблем су уочили оштроумни Станислав Винавер и стамени академик Љубомир Стојановић (чију кућу недавно срушише у Ужицу).

Уосталом, све те меандре у дубљој историји помно је испитао академик Екмечић.

Али, раније ујединитељске идеје, било преовлађујуће српске, било преовлађујуће југословенске, биле су више реактивне него

⁵ В. нашу репортажу „Живоносни Крст и Васкрс у Јасеновцу“, 24. 4. 2015, IntRes: <https://stanjestvari.com/2015/04/24/александар-живковић-живоносни-крст-и/>.

проактивне. Др Раковић је и Његошевац и ту проактивност дугује Његошу. Иако је већ био свјестан да је „Југославија ријеч једна сухопарна“, Његош је објавио *Шћепана Малої* 1851. „у Југославији“. И то је прво и ако се дубље сагледа, последиједње дјело Југославије, коју је докрајчио лажни цар. (Његош је тој књизи додао и табелу са гајевицом, тако да ми стари Црногорци умијемо да се служимо латиницом, не морају нам је свугђе наметати, лише да нам је и на гробове урезају!)

Раковић је Његошевац и по томе како „изгара ка Владика за Лесандром“: и за Бујановац и за средњовјековни српски манастир Мајтече до кога се ни сада не може безбједно стићи.

Његов пројекат није опозитан Баздуљевом утолико што показује истинске симпатије за ислам.

Али, Раковићев пројекат уједињења јесте **православан** и по томе јединствен. Његов однос према Македонцима је искрено братски и ваља се надати да ће дати плод у своје вријеме.

Ту бисмо завршили реченицом једног старца цивила који чува древни манастир Св. Богородице изнад Преспанског језера, на Преображење 2013. године, када је чуо да му долазимо из Београда. Рекао је: „Сви смо ми једна душа.“

* * *

Библиографија:

Вујичић, Д. (2016), „Тито је сакрио истину о Јасеновцу“, *Вечерње новости*, Београд, 10. 4. 2016, IntRes: <http://www.novosti.rs/вести/насловна/друштво.395.html:599790-Tito-je-sakrio-istinu-o-Jasenovcu>.

Грђић, Р. (2002), *Успомене* (истражио и за штампу приредио Милош Спајић), Београд – Ваљево: Саборност – Глас Цркве.

Ж., Ж. (1985), „Не езоповским језиком“, *Православни мисионар*, свеска 164, бр. 4/1985, стр. 185.

Живковић, А. С. (2014), „Шта се крије иза ‘саморасформирања’ Међународне бискупске конференције Св. Ђирила и Методија?“, 11. 4. 2014, IntRes: <https://stanjestvari.com/2014/04/11/александар-живковић-шта-се-крије-иза/>.

Живковић, А. С. (2015), „Живоносни Крст и Васкрс у Јасеновцу“, 24. 4. 2015, IntRes: <https://stanjestvari.com/2015/04/24/александар-живковић-живоносни-крст-и/>.

Живковић, А. С. (2015), „Најављена посјета папе Сарајеву и бектификација надбискупа Штадлера“, 21. 2. 2015, IntRes: <https://stanjestvari.com/2015/02/21/александар-живковић-најављена-посје/> [<https://goo.gl/lRB6LS>].

Раковић, А. (2011), *Рокенрол у Југославији 1958–1968: изазов социјалистичком грушићу*, Београд: Архипелаг.

Раковић, А. (2016), *Историја, вера, политика*, Отачник – Православље – Бернар : Београд.

Станковић, Ђ., Димић, Љ. (1996), *Историја под назором: прилози историји историографије 1*, Београд: Службени лист СРЈ.

Чворовић, З., Димитријевић, В. (2015), „Папа у Сарајеву, Степинац у календару“, *Печат*, број 373 (12. 6. 2015. г.), IntRes: <http://www.pecat.co.rs/2015/06/koraci-od-sedam-milja-ka-vatikanu/>.

„Evropa i Srbi – Srbi i religijski intervencionizam / Aleksandar Raković“, RTS Образовно-научни програм – Званични канал, 29. 8. 2016, IntRes: <https://www.youtube.com/watch?v=m76ggvUkB4g>.

„Evropa i Srbi: Papa Frančesko Prvi i Srbi / akademik Dragoljub Živojinović“, urednik i voditelj: Vojislav Laletin; realizacija: Jelisaveta Janić; RTS Образовно-научни програм – Званични канал, 29. 10. 2016, IntRes: <https://www.youtube.com/watch?v=yGGeCok1ulw>.

„Miloš Ković: Zašto sam branio Mladića u Hagu“, *Nedeljnik*, Београд, 15. 2. 2017.

Buden, B. (2002), *Kaptolski kolodvor: politički eseji*, Београд: Centar za savremenu umetnost – Škola za istoriju i teoriju umetnosti.

Примљено: 20. 2. 2017.
Исправљено: 14. 3. 2017.
Одобрено: 6. 4. 2017.

CHRISTIAN PATRIOTIC OPTIMISM AND REALISM OF ALEKSANDAR RAKOVIĆ

Aleksandar S. Živković

*Special Hospital for Cerebrovascular Diseases „Saint Sava“,
Belgrade*

***Summary:** In this article, the author considers religious-political and cultural-historical chronicle lead in 2013–2016 by Aleksandar Raković. It is pointed out that his basic standpoint is Christian optimism which does not represent blind faith in the „correct“ progressive course of history but the stance of trust in God's mercy, the mercy that allows us to work hard and genuinely on our own salvation and on the salvation of our neighbors. In his approach to patriotic upbringing of present-day generations, Aleksandar Raković opposes indoctrination of pessimism, which, from a Christian point of view, is nothing less than organized indifference for our neighbors.*

***Key words:** Christian optimism, national/patriotic upbringing, Church and society, Aleksandar Raković.*